

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-03-05

Närvarande: F.d. justitieråden Karin Almgren och
Christer Silfverberg samt justitierådet Dag Mattsson

Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

Enligt en lagrådsremiss den 15 februari 2018 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),
2. lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),
3. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
4. lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter,
5. lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet,
6. lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet,
7. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
8. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
9. lag om ändring i skollagen (2010:800),

10. lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet,
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Annica Svedberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen

16 §

I förslaget motsvarar definitionen av skyddad folkbokföring begreppet kvarskrivning i den nuvarande lydelsen av paragrafen. Enligt Lagrådets mening är det en för snäv definition eftersom skyddad folkbokföring även ska kunna medges på en annan ort än den tidigare folkbokföringsorten om personen flyttar eller bor kvar. Lagtexten bör formuleras om för att täcka de olika situationerna.

Samtidigt bör en smärre justering göras när det gäller bedömningen av om skyddad folkbokföring kan antas tillgodose behovet av skydd. Vid denna bedömning ska enligt lagtextförslaget hänsyn tas till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt. Avsikten är dock att även beakta förutsättningarna för familjemedlemmar och andra i den enskildes närhet att leva med och att respektera de inskränkningar som skyddet innebär. För att detta tydligare ska komma till uttryck bör ”den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt” ändras till ”den enskildes förmåga och övriga förutsättningar”.

Lagrådet föreslår att lagtexten formuleras enligt följande.

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får efter egen ansökan medges att vara folkbokförd på en annan folkbokföringsort än där personen är bosatt (skyddad folkbokföring) om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och övriga förutsättningar kan antas tillgodose behovet av skydd.

Skyddad folkbokföring ska vid flyttning ske på den gamla folkbokföringsorten eller, om det bedöms ge ett bättre skydd, på en annan ort. Skyddad folkbokföring kan också ske utan att personen flyttar om det kan antas ge tillräckligt skydd.

Skyddad folkbokföring får även medges en familjemedlem som är bosatt tillsammans med den utsatta personen.

22 §

Enligt paragrafen ska den som har lämnat falska uppgifter om sin identitet för att folkbokföras avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten.

Tanken är att Skatteverket ska avregistrera uppgifter som är kopplade till ett personnummer som har tilldelats en person som är påhittad eller som över huvud taget inte skulle ha folkbokförts i landet under den identiteten. Som den föreslagna paragrafen har utformats sträcker den sig emellertid längre än det avsedda ändamålet.

Lagrådet föreslår att paragrafen utformas enligt följande.

Den som i folkbokföringen har registrerats under en falsk identitet ska avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten.

43 §

Av 31 § framgår att Skatteverket får besluta att förelägga en person att lämna sådana uppgifter som behövs för kontroll av bosättningen enligt lagen eller för kontroll och komplettering av övriga uppgifter om en folkbokförd person som får föras in i folkbokföringsdatabasen. Vite kan enligt 37 § föreläggas den som inte följer ett föreläggande.

I remissen föreslås ett straffansvar bl.a. när någon uppsåtligt lämnar oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring och detta medför fara i bevishänseende. En fråga om straffansvar får enligt 43 § inte prövas om samma gärning omfattas av ett föreläggande om vite som ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet. Bestämmelsen motiveras med att dubbla sanktioner inte bör förekomma i svensk rätt.

Regleringen innebär att den enskilde under viteshot kan komma att lämna uppgifter som sedan ligger till grund för ett åtal mot honom eller henne. Det är tveksamt om detta är förenligt med den passivitetsrätt som följer av Europakonventionens krav på en rättvis rättegång. Frågan om straffansvar enligt 43 § bör enligt Lagrådets mening inte göras beroende av om Skatteverket ansökt om utdömmande av vitet.

Lagrådet förordar att paragrafen ges följande lydelse.

En fråga om ansvar enligt 42 § för en gärning får inte prövas om ett föreläggande om vite avser utredning av en fråga som har samband med gärningen.

Övergångsbestämmelse 2

En punkt med övergångsbestämmelser bör – liksom en paragraf – så långt som möjligt kunna läsas och förstås självständigt. Det i den föreslagna bestämmelsen inskjutna ”dock” medför att regeln hänger i luften. För läsaren blir det oklart vad regeln utgör ett avsteg från och hur den förhåller sig till regleringen i övrigt.

För att betona kopplingen mellan ikraftträdande och senare tillämpning brukade man förr samla bestämmelser om detta i en punkt. Eftersom en föreskrift om senare tillämpning är en självständig regel,

bör den emellertid – som i förslaget – finnas för sig i en egen punkt, men då utan ”dock”.

Förslaget till lag om ändring i lagen om fingerade personuppgifter

1 §

I konsekvens med vad som föreslagits under 16 § lagen om ändring i folkbokföringslagen bör uttrycket ”den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt” ändras till ”den enskildes förmåga och övriga förutsättningar”.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.